

MANU

Innuttaasunik ataatsimiisitsineq
Borgermøde

Peqqissutimut Pitsaalluinernullu Aqutsisoqarfik
Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Imai | Indhold

MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq - Ilitsersuut

MANU Borgermøde - Vejledning

MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq S/I God Barndomimit 2017-imi Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit najoqqutassiatut suliaavoq

MANU Borgermøde er et koncept udviklet for Selvstyret i Grønland af S/I God Barndom i 2017.

© S/I God Barndom
ISBN: 978-87-970309-9-8

Najoqqutassiamik inerisaasut, allattut aqqissuisullu | Konceptudviklere, tekst og redaktion:
Camilla Brandi Anshøj, cand.pæd.
Else Guldager, sundhedsplejerske, ph.d.
John Andersen, cand.psych.

Suliniummik aqutsisoq | Projektleder:
Rikke Louise Kuhn, inerisaanermut siunnersorti | udviklingskonsulent

Suleqatigiit | Arbejdsgruppe:
Dina Berthelsen, meeqqerisut pisortaat | ledende sundhedsplejerske
Ina Olsen Berthelsen, meeqqerisoq | sundhedsplejerske
Regine Ostermann Bjerregaard, perorsaasoq | pædagog
Nivé Heilmann, ilinniartitsisoq | lærer
Sabine Heiberg Sørensen, meeqqerisoq | sundhedsplejerske

MANU pillugu paasissutissat amerlanerit uaniipput | For yderligere oplysninger om MANU:
www.peqqik.gl
www.god-barndom.dk
www.manu.gl

Assitaliussat | Illustration: Christian F. Rex, Deluxus Studio
Ilusilersornera | Layout: Maria Motzfeldt, Marivik
Nutsernerera | Oversættelse: Kunuunnguaq Fleischer
Naqinneqarfia | Tryk: Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk. www.eks-skolens.dk

MANU ilinniartitsinerni Namminersorlutik Oqartussanut attuumassuteqartuni atorneqarsinnaavoq. MANU-mik ilinniartitsissat najoqqutassiaq atulersinnagu atornissaanik pikkorssaqaassapput ilinniartinneqaqqaarlutilluunniit. Atortussianik taakkualuunniit ilaannik atuinerit allat allakkatigut akuerineqaqqaarluni aatsaat pisinnaapput.

MANU må anvendes i undervisningsforløb, der er forankret i Selvstyret i Grønland.
Undervisere i MANU skal have kursus eller oplæring i konceptet, før de må undervise.
Al anden brug af materialet eller dele heraf kræver skriftlig tilladelse.

Siulequt	4	Forord	5
MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq.....	6	MANU Borgermøde.....	7
Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup siunertaa.....	6	Formålet med borgermødet.....	7
Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup ingerlanera.....	8	Borgermødets forløb.....	9
Tigussaasutigut piareersarneq.....	10	Den praktiske forberedelse.....	11
Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup ingerlannera	14	Afholdelse af borgermøde	15
PP 1: Innuttaasut ataatsimiinnerannut tikilluaritsi.....	16	PP 1: Velkommen til borgermøde.....	17
PP 2: Sikunik aserorterut.....	18	PP 2: Isbryderen.....	19
PP 3: Meerartagut – filmi.....	20	PP 3: Vores børn – film.....	21
PP 4: Meeraaninni kikkut ilinnut immikkut pingaaruteqarpat? ...	22	PP 4: Hvem havde særlig betydning for dig som barn.....	23
PP 5: Takorluukkagut.....	24	PP 5: Vores drømme.....	25
PP 6: Meerartatsinnut inuuneq pitsaasoq.....	26	PP 6: Et godt liv for vores børn.....	27
PP 7: Suut meerartatsinnut pitsaangillat?.....	28	PP 7: Hvad er ikke godt for vores børn?.....	29
PP 8: Unikaallanneq.....	30	PP 8: Pause.....	31
PP 9: Qanoq-iliussavit?.....	32	PP 9: Hvad vil du gøre?.....	33
PP 10: Ikiorssiineq imaluunniit akuliunneq?.....	36	PP 10: Hjælp eller indblanding?.....	37
PP 11: Akisussaaffik ataatsimoorussarput.....	38	PP 11: Vores fælles ansvar.....	39
PP 12: Alloriarneq tulleq.....	40	PP 12: Det næste skridt.....	41
PP 14: Innuttaasut ataatsimiinnerat pillugu eqqarsaatit.....	42	PP 14: Tanker om borgermødet.....	43
PP 15: Inuulluaritsi qujanarlu ullumimut.....	44	PP 15: Farvel og tak for i dag.....	45

Siulequt

Asarput ataatsimiinnermik aqutsisusaaq

Ilaqutariit ingerlalluarlutillu peqqissuunissaasa tapersornissaat politikikkut sulissutigisatta ilagaat.

MANU-mi innuttaasunik ataatsimiisitsinerit tassaapput najukkanni inuiaqatigiit katersuutsinnissaannik periarfssiisut, ataatsimoorlunilu avatangiisunik meeqqat inuusuttullu ingerlalluarfigalugillu inerikkiartorlu-arfigisinnaasaannik pilersitsiniarluni sammisaqarfusinnaasut. MANU-mi innuttaasunik ataatsimiisitsinerit najukkanni inuiaqatigiinni peqataasunut tamanut saaffiginnipput – inuusuttunut utoqqaanerusunullu.

MANU-mi innuttaasunik ataatsimiisitsinerit atortussiat inuit isumaginninnerup peqqissutsillu iluanni suliaqartut nunamit tamarmeersut suleqatigiinnerisigut pilersinneqarput. Atortussiani qitiutinneqarput oqaluttuat nuannersut aamma najugarisami nammineq qanoq iliorsinnaaneq siunissarlu pillugu qanoq takorluugaqartoqarlunilu kissaateqartoqarnersoq.

MANU-mi innuttaasunik ataatsimiisitsinerit illit aqutsisutut sulinerpit, meerartatta inuusuttattalu ataatsimoorunnerat patajaallisaaqataaffigissavaa. Tamannalu pillugu qujaffigiumavatsigit.

Sulilluarisi!

Agathe Fontain

Peqqissutsimut
Nunat Avannarliit
Suleqatigiinnerannullu
Naalakkersuisoq

Doris J. Jensen

Ilinniartitaanermut,
Kultureqarnermut, Ilisimatu-
sarnermut, Ilageeqarnermullu
Naalakkersuisoq

Sara Olsvig

Isumaginninnermut, Ilaquta-
riinnermut, Naligiissitaaner-
mut Inatsisinillu Atuutsitsiner-
mut Naalakkersuisoq

Forord

Kære mødeleder

Fra politisk side arbejder vi for at støtte op om alle børns, unges og familiers trivsel og sundhed.

MANU borgermøde er derfor en mulighed for at samle dit lokalsamfund og i fællesskab sætte fokus på at skabe et godt og trygt miljø, der fremmer børns og unges trivsel og udvikling. MANU borgermøde henvender sig til alle i dit lokalsamfund - unge som ældre.

Materialet til MANU borgermøde er blevet til i samarbejde med social- og sundhedsfaglige personer fra hele landet. Materialet sætter fokus på den gode fortælling, og på hvad man selv kan gøre lokalt, og hvilke drømme og ønsker man har for fremtiden.

Din indsats som mødeleder ved MANU borgermødet er med til at styrke fællesskabet omkring vores børn og unge. Det vil vi gerne takke dig for.

Rigtig god arbejdslyst!

Agathe Fontain

Naalakkersuisoq for Sundhed
og Nordisk samarbejde

Doris J. Jensen

Naalakkersuisoq for Uddan-
nelse, Kultur, Forskning og
Kirke

Sara Olsvig

Naalakkersuisoq for Sociale
Anliggender, Familie, Ligestil-
ling og Justitsvæsen

MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq

Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup siunertaa

Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup siunertaraa:

- Najukkami nukissatut sillimmatigisat peqataasilerisigut angajoqqaajunerup angajoqqaatullu akisusaanerup patajaallisarnissaat nukittorsarnissaat – meeqqanut iluaqutaasussamik.
- Najukkami inuiaqatigiinni susassaqtut assigiingitsut akornanni suleqatigiinnerup iliuseqarnisamullu periarfissat nukittorsarnissaat, meeqqat pitsaasumik toqqissisimasumillu avatangiiseqarnissaannut iluaqutaasussamik.
- Meeqqanut siunissarlu pillugu ataatsimoorluni takorluukkanut naleqqiullugu akisusaanerup eqqarsaatigalugulu oqallisiginissaa.

MANU sunaava?

MANU najoqutassiaavoq sulisunit nunamit tamarmeersunit suleqateqarluni pilersitaasoq, meeqqallu pitsaasumik inuuneqalernissaannut periarfissanik unaminartunillu tunngavilik.

MANU Innuttaasunik Ataatsimiisitsinerup saniatigut aamma MANU tassaavoq angajoqqaanik pikkorissaneq, angajoqqaanut tamanut neqeroorutaasartuq. Annermik suleqatigiikkaarilluni ilinniartitsineq ingerlanneqartarpoq, kisianni illoqarfinni mikinerusuni nunaqarfinnilu aamma MANU inunnut ataasiakkaanut, aappariinnut kisermaanulluunniit neqeroorutaasinnaavoq. Pikkorissarnerup ingerlanerani angajoqqaat periarfissineqassapput, qanoq iliorlutik ilaqutariittut namminneq meeqqamillu toqqissisimanartitaminik inuuneqarsinnaanermik eqqarsaatiginissaanut. Ataata anaanaluk qitiutinneqarput, kisianni aamma meeqqaminnik kisermaassisussat inissaqartinneqarput. Ataatsimoorlutik angajoqqaat inuunerisimasartik qimerloorsinnaavaat, maannakkorpiaq sumiinnertik eqqarsaatigalugu aamma namminneq meerartillu siunissartik pillugu takorluukkatik ilimagisatillu paasiarsinnaallugit.

MANU Angajoqqaanut pikkorissaneq, neqeroorutitut allanut ilaqutariinnut naartusortalinut ilaqutariinnullu meerartalinnut neqeroorutaasartunut tapertaavoq. Soorlu juumumit misissortittarnernut, meeqqerisumit pulaarneqartarnernut aamma Siusissumik Suliniuteqarnermut peqataanermut.

Atortussatit

MANU Innuttaasunik Ataatsimiisitsineq makkunannga atortussartaqarpoq:

- Ilitsersuut una.
- Power Pointit seqersitassat.
- Titartakkatut filmilaaq.
- Allagartaq takooqusaarut, innuttaasut ataatsimiisinninnerini nivinngarsinnaasat.
- Allagartaq isumaqatigiissuiofik, innuttaasunik ataatsimiisitsinerup ingerlanerani kingornagulluunniit isumaqatigiissutaasunik allattuiffiginnaasat.

MANU Borgermøde

Formålet med borgermødet

Formålet med borgermødet er at:

- Styrke forældreskabet og forældreansvaret til gavn for børnene ved at aktivere ressourcerne i lokalsamfundet.
- Understøtte handlemuligheder og samarbejde mellem forskellige aktører i lokalsamfundet til gavn for et godt og trygt miljø for børn.
- Reflektere over og tale om ansvaret for børnene og de fælles drømme om fremtiden.

Hvad er MANU?

MANU er et koncept, som er blevet til i samarbejde med fagfolk fra hele landet, og som bygger på de muligheder og udfordringer, der er for at skabe et godt liv for alle børn.

Ud over MANU Borgermøde er MANU også et forældrekursus, som tilbydes alle forældre. Det består primært af gruppeundervisning, men i mindre byer og bygder kan MANU tilbydes som undervisning af par og enlige. I løbet af kurset får forældrene mulighed for at overveje, hvordan de kan få et familieliv, som de og deres børn trives med. Både far og mor er i centrum, men der er også plads til dem, som skal være alene med deres barn. Sammen ser forældrene tilbage på deres liv, tænker over hvor de er lige nu og undersøger deres drømme og forventninger til deres og til deres barns fremtid.

MANU Forældrekursus er et supplement til de øvrige tilbud, som gravide familier og børnefamilier kan tage del i. Eksempelvis jordemoderkonsultationer, sundhedsplejerskebesøg og deltagelse i Tidlig Indsats.

Dine materialer

MANU Borgermøde består af følgende materialer:

- Denne vejledning.
- Power Points.
- En animationsfilm.
- En reklameplakat, som du kan hænge op inden borgermødet.
- En aftale-plakat, som du kan vælge at skrive jeres vigtigste pointer på under eller efter borgermødet.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup ingerlanera

Unnuup ingerlanissaata takussutissiarinera

Minutsi	PowerPoint Nr.	Qulequtaq
5	1	Innuttaasut ataatsimiinnerannut tikilluaritsi
15	2	Sikumik aserorterut
15	3	Meerartagut – filmi
15	4	Meeraaninni kikkut ilinnut immikkut pingaaruteqarpat
20	5	Takorluukkagut
15	6	Meerartatsinnut inuuneq pitsaasoq
15	7	Suut meeqqatsinnut pitsaanngillat
20	8	Unikaallaneq
20	9	Qanoq-iliussavit?
15	10	Ikorsiineq imaluunniit akuliunneq
20	11	Akisussaaffik ataatsimoorussarput
25	12	Alloriarneq tulleg
5	13	Innuttaasut ataatsimiinnerat pillugu eqqarsaatit
5	14	Inuulluaritsi qujanarlu ullumimut

Aamma isumassarsiatsialaasinnaavoq siuoorutimik eqqarsaatigeriissallugu, MANU Innuttaasunik Ataatsimiisitsineq alla ingerlateqqinneqassanersoq, aqqutaani peqataasut qulequttamik ataatsimik amerlaner-nilluunniit itisilerlutik qulequttat tamaasa angumerissanngikkalarpatigit. Peqataasut qulequtaq aala-jangersimasooq, soorlu siunissaq pillugu takorluukkat, sivisunerusumik sammiumassappassuk, sinnerinut piffissap sivikinnerusup atornissaa pisariaqalersinnaavoq.

Piffissaliussat missiliutaapput. Piffissaq minutsikkaarpoq, aqutsisutut ingerlatsineq malinnaavigilluarsin-naaniassagaku. MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq nalunaaquttap-akunnerini marlunni pisussatut takorloorneqarpoq.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinissap piareersarnerani ingerlanneranilu qulequttat periusissatullu allaaserisat maleruarnissaat pingaartuuvoq. Innuttaasunik ataatsimiisitsineri imminut atorluassaait, ilisimasatit a-taatsimiinnernilu illit nammineq aqutseriaatsit atorluarlugit. Ilutigisaanik pingaartuuvoq aqutseqataasumik allamik ikiortimilluunniit isumasiuisarnissat qanimullu suleqateqarnissat.

Ingerlatsineri pineqartuni periutsit makku pingaarnertut ilaapput:

- Ilisimasat sivikitsumik saqqummiinerit aqqutigalugit saqqummiunneqartut.
- Peqataasut eqqarsaatiginninneri.
 - Apeqqutit ataatsimoorluni suleqatigiinniluunniit inuttakitsuni oqallisissat.
 - Nunap assiliorneq.
 - Oqaluttuaq aallaavigalugu oqallinneq.
- Iliuseqarnissamut periarfissanik ataatsimoorluni kisimiillunilu misissuineq.
- Siunissami iliuseqarnissamut periarfissanik tigussaasumik pilersaaruserneq.
- Filmit.
 - Titartakkat.
 - Peqataasut namminneq filmiariunnagaat.

Borgermødets forløb

Oversigt over aftenens forløb

Minutter	PowerPoint Nr.	Tema
5	1	Velkommen til borgermøde
15	2	Isbryderen
15	3	Vores børn – film
15	4	Hvem havde særlig betydning for dig som barn
20	5	Vores drømme
15	6	Et godt liv for vores børn
15	7	Hvad er ikke godt for vores børn
20	8	Pause
20	9	Hvad vil du gøre?
15	10	Hjælp eller indblanding
20	11	Vores fælles ansvar
25	12	Det næste skridt
5	13	Tanker om borgermødet
5	14	Farvel og tak for i dag

Tiderne er vejledende, for at du som mødeleder bedre kan få overblik over forløbet. Et MANU Borgermøde er planlagt til at vare ca. tre en halv time.

Det er også en god ide på forhånd at overveje, om der er mulighed for at afholde endnu et MANU Bor-germøde, hvis deltagerne undervejs bliver så fordybet i et eller flere emner, at I ikke når hele programmet. Hvis deltagerne er meget optaget af et emne fx drømme for fremtiden, kan det være nødvendigt at bruge mindre tid på de andre punkter.

Det er vigtigt, at du følger emnerne og de beskrevne fremgangsmåder, når du skal forberede dig, og når du gennemfører borgermødet. Under borgermødet skal du bruge dig selv, din viden og din helt særlige måde at lede møder på. Samtidig er det væsentligt, at du sparrer og samarbejder tæt med en anden mødeleder eller hjælper.

I dette forløb indgår følgende metoder som de vigtigste:

- Viden formidlet gennem minioplæg.
- Refleksion hos deltagerne.
 - Spørgsmål til drøftelse i plenum eller i mindre grupper.
 - Kortlægning - Tegning af kort.
 - Diskussion med udgangspunkt i en fortælling.
- Fælles og individuelle undersøgelser af handlemuligheder.
- Praktisk planlægning af fremtidige handlinger.
- Film.
 - Animationsfilm.
 - Eventuelt deltagerens egne filmklip.

Tigussaasutigut piareersarneq

Ajornangippat marluugitsi

Inassutigineqarpoq MANU Innuttaasunik ataatsimiisitsineq allamik peqateqarlutit ingerlatsissagit. Inuk alla taanna allarluinnarmik ilinniagaqartuusinnaavoq ilinnullu allaanernik misilittagaqarluni. Peqqinnis-saqarfimmi atorfeqaruit isumassarsiatsialaasinnaavoq, kommunimeersumik najukkassinniluunniit inummik allamik qitiusumi inissisimasumik peqateqarlutit ataatsimiinnermik ingerlatsinissat. Ataatsimiinnermik annertuumik aqutsinermik siornatigut misiliisimangikkuit, eqqarsaatigisinnaavat misilittagaqarlutit aqutseqatissarsiorsinnaanerlutit – ilinniarfigalugulu tapersersortigisinnaasannik.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinissap kalerriutiginerani

Innuttaasunik ataatsimiisitsinissap aallarnisarlugu pilersarusiorneranut ilaavoq, kina aapparalugu ingerlatsissavit isumaqatigiissutiginerani aamma piffissaliussassat sumiiffissallu isumaqatigiissutiginerat.

Aammattaq kalerriutiginnineq isumagineqartussaavoq, soorlu ima:

- Allagartanik nivinngakkanillu allanik ikkussuineq, nivinngaaffusinnaasuni tamani. Soorlu peqqissaavimmi, meeqqerivimmi, pisiniarfimmi, atuarfimmi, atuakkanik atorniartarfimmi il.il.
- Mailikkut, sms-ikkut, telefonikkut assigisaasigullu inunnik attavigisassanik attaveqarneq.
- Facebook-imi nittartakkanilu, radiukkut tusagassiutillu allat atortakkasi atorlugit saqqummiussineq.
- Il.il.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinissap kalerriutiginnissaa assigiinngitsorpassuarnik periuseqarluni pisarpoq. Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarfisanni sunniuteqarlutartut nalunnigisatit atukkit.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinissap kalerriutiginerani periutsitigut, peqataasussat ilimagisaat pilersinneqarsinnaapput. Taamaalluni kalerriussinerup ataatsimiinnermi ingerlalluarnissaa tunngavissisinnaavaa.

Innuttaasunik ataatsimiisitsineq sioqqullugu

Innuttaasunik ataatsimiisitsineq sioqqullugu isumassarsiatsialaavoq inip ataatsimiiffiusussap qanoq aaqjissuunnissaata eqqarsaatigisinaa. Immikkoortut tulluuttut eqqarsaatersuutitut ilaatinneqarsinnaapput:

Nerriviit inissinneri. Pitsaanerpaassaaq arfinillit missaanni inuttaqarsinnaasunik nerriveqarpat. Taamaappat peqataasut tamarmik oqallinnermut peqataasinnaassapput.

Sutugassat. Kaffi, tii, imeq – meeqqallu imigassaat. Tamulugassaqaqartitsinissaq isumassarsiatsialaasinnaavoq. Ajornangippat assersuutigalugu nerrivimmi sutugussat inissinneqarsinnaapput, peqataasut unikaallanermi sutugassaqaqqullugit. Immaqa allatorluinnaq periaaseqartarput. Najukkassinni ileqqusut malissigut.

PowerPointinik filminillu takutitsineq. Atortorissaarutit misiligakkit, peqataasut tamarmik takusaqarsinnaallutillu tusaasaqarsinnaanerut misiliguk. Filminik takutitaqassagussi nipaata misilinnissaa pingaar-tuuvoq.

Atortut. Innuttaasunik ataatsimiisitsinermi atugassatit tamaasa ataatsimut katersukkit, soorlu pappiaqqat, allaatit, tape allallu. Aamma peqataasunut agguassassat eqqaamakkit, soorlu atuagaqqat assigisaallu. Peqataasut angerlaassaqarnissartik tamatigorluinnangajak nuannarisarpat.

Arlaat piffissaqarlutillu piumappata, apersuilluni oqaloqatiginninnernik filmeeralianik, assinik allanillu unnummi sammineqartussamut naapertuuttunik takutitsinissaq piareersarneqarsinnaavoq. Atuartut anginerusut naatsunik filmiarsinnaassapput, nittartakkamut ivertinneqartunik – innuttaasunik ataatsimiisitsinermi takutinneqartunik atuarfimmilu misissoqqissaarneqartunik.

Den praktiske forberedelse

Vær to, hvis det er muligt

Det anbefales, at du afholder et MANU Borgermøde sammen med en anden person. Denne anden person må meget gerne have en helt anden faglighed og erfaring, end du selv har. Er du ansat i sundhedsvæsenet, er det en god ide at lede et møde sammen med en fra kommunen eller en anden lokal nøgleperson. Har du ikke prøvet at lede et stort møde før, så kan du overveje, om det er muligt at finde en erfaren med-mødeleder, som du kan lære af og støtte dig til.

Annoncering af borgermødet

Med til den indledende planlægning af et borgermøde hører aftaler om, hvem du skal gennemføre mødet sammen med, og aftaler om tid og sted.

Dertil kommer annonceringen fx i form af:

- Opsætning af plakater og andre former for opslag alle steder, hvor det er muligt. Fx sundhedsstation, daginstitution, butik, skole, bibliotek osv.
- Aktivering af personlige kontakter gennem mail, sms, telefonsamtale og lignende.
- Omtale på Facebook og hjemmesider, i radioen og andre medier, som I bruger.
- Osv.

Der er mange forskellige traditioner for, hvordan man annoncerer et borgermøde. Brug de måder, du har erfaringer med virker i din by eller bygd.

Den måde, borgermødet annonceres på, er med til at skabe de forventninger, som deltagerne kommer med. Dermed er annonceringen også med til at lægge stemningen på selve mødet.

Inden borgermødet

Inden borgermødet er det en god ide at tænke over indretningen af lokalet, mødet skal foregå i. De følgende punkter bør altid indgå i overvejelserne:

Bordopstilling. Det er bedst, hvis der er borde med ca. 6 personer ved hvert bord. Så alle kan deltage i samtalen.

Forplejning. Kaffe, te, vand og noget at drikke til børnene. Lidt at spise er også en god ide. Er det muligt, kan der fx stå noget mad på et bord, så deltagerne kan tage noget at spise i pausen. Måske har I helt andre måder at gøre det på. Følg jeres lokale traditioner.

Visning af PowerPoint og film. Afprøv teknikken og tjek, om alle kan se og høre, hvad der bliver sagt. Viser I film, er det vigtigt at tjekke lyden.

Materialer. Husk alle de materialer, du skal bruge til borgermødet, fx papir, tusser, tape og andet. Husk også materialer til deltagerne i form af fx pjecer eller lignende. Deltagerne er næsten altid meget glade for at få noget med hjem.

Er der nogle, der har tid og lyst, kan der eventuelt være forberedt fx nogle små filmklip med miniinterview, fotos og andet materiale, som kan være relevant for aftenens tema. De store skoleelever kan lave små film og lægge dem på nettet, vise dem på borgermødet og også analysere dem i skolen.

Atortut agguassassat. Atortunik agguassassaqarpat, naammattunik nassarnissaq eqqaamasiuk. Tamanut naammangipata qanorpiq agguannissaat eqqarsaatigereeruk.

PP 9-mi Qanoq-iliussavit? toqqarsinnaavat peqataasut oqaluttuamik ataatsimik arlalinnilluunniit suliaqarnissaat. Oqaluttuat arlaqassappata, oqaluttuat suliarineqartussat siuumoortumik kopeertariaqarput, peqataasunut agguanneqarsinnaaqqullugit.

Meeqqat. innuttaasunik ataatsimiisitsinermut meeqqanik ilaasoqarpat, assersuutigalugu inip ilaa pinngu- arfissatut aaqqissuussinnaavarsi – ataatsimiinnerup nalaani pinngu- arfigisinnaasaannik.

Allanik suleqateqarneq. Periarfissaqarpat inuit allat innuttaasunik ataatsimiisitsinissap piareersarneranut ilaatisinnaavasi, soorlu ataatsimiigjaqqusinermut inimillu attartornissamut atatillugu.

Suleqatigiinnerusinnaasoq alla tassaavoq, atuarfimmi meeqqat angajullit allatsillugit, mikinerunerminnit suut pitsaasutut nuannersutullu eqqaamaneraat, aamma suut meeqqat mikinerusut misigisassarinnigisaat- tut kissaatigisamittut eqqaamanerlugit.

Meeqqat anginerit pingaarutilinnik misilittagaqarlutillu ilisimasaqarput saqqummiussinnaasaminnik. Taa- maammat aamma pingaartuuvoq tusarniaaviginissaat peqataanissaminnullu periarfissinneqarnissaat. Assigiinnigisutigit ataatsimiinnermut peqataasinnaapput. Inersimasut assigalugit ataatsimiinnermut peqataasinnaapput, imaluunniit meeqqat inuusuttullu immikkut suleqatigiisinnegarsinnaapput. Aamma meeqqanik mikinernik paarseqataasinnaapput, ataatsimiinnermut peqataanissartik kissaatiginnigikkunikku.

Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup kingorna tigussaasumik suliasat

Nalinginnaasumik torersaanerup saniatigit isumassarsiatsialaasinnaavoq atortut innuttaasunik ataatsimii- sitsinermi suliarineqartut katersornissaat. Soorlu allattukkat, allagartarsuarnut allatat il.il.

Illit nammineq pingaaruteqartutut isigisatit piaarnerpaamik allakkit.

PP 12 "Alloriarneq tulleg" oqalliginerani siunnersuutit isumaqatigiissutigineqartut, immersugassamut atortussanut ilaasunut allanneqassapput, nivinngaavinnullu assigisaannullu nivin- ngarneqarlutik.

Innuttaasunik ataatsimiisitsineq malitseqartinneqassappat, soorlu suleqatigiiliorluni attaveqatigiittartu- liorluniluunniit, inassutigineqarsinnaavoq isumaqatigiissutigineqassasoq, qaqugukkat piaarnerpaamik naapeqatigiittoqassanersoq, misissorlugulu maanna ataatsimiinnermut peqataasinnaangitsut ilaannik taamanikkussamut ilaasoqassanersoq.

Materialer til uddeling. Hvis der skal uddeles materialer, så husk at tage et tilstrækkeligt antal med. Hvis ikke der er nok til alle, så overvej på forhånd, hvordan de skal uddeles.

Ved PP 9 Hvad vil du gøre? kan du vælge, at deltagerne arbejder med en eller flere fortællinger. Skal der arbejdes med flere fortællinger, kræver det, at du på forhånd har fotokopieret de fortællinger, der skal arbejdes med, så de kan deles ud til deltagerne.

Børn. Deltager der børn i borgermødet, kan I fx indrette en legekrog eller lignende, hvor de kan lege, så der også er plads til dem under mødet.

Samarbejde med andre. Er det muligt, kan I inddrage andre i forberedelsen af borgermødet. Fx i forbindelse med mødeindkaldelsen og lån af lokale.

En anden form for samarbejde er, hvis de store børn i skolen får den opgave at beskrive, hvad de husker som godt og glædesfyldt, da de var mindre, og hvad de husker, som de ønsker de yngre børn helst skal undgå at opleve.

De store børn har vigtig erfaring og viden, de kan bidrage med. Derfor er det vigtigt, at de også bliver hørt og får mulighed for at deltage. De kan indgå i mødet på flere måder. Enten kan de indgå direkte som del- tagere på lige fod med de voksne, eller de kan indgå i en børne- og ungdomsgruppe. De kan måske også hjælpe med at passe de mindre børn, hvis de ikke vil være mødedeltagere.

Praktiske opgaver efter borgermødet

Ud over den almindelige oprydning vil det ofte være en god ide at samle de materialer sammen, som er produceret under borgermø- det. Fx notater, flipover-papirer osv.

Noter det, du selv synes er de vigtigste pointer, så hurtigt som muligt.

De forslag, som der er enighed om ved drøftelsen af PP 12 "Det næste skridt", skrives ind i den skabelon, som følger med dette materiale, og sættes op på op- slagstavler og lignende steder.

Skal der laves en opfølgning på borgermødet, fx i form af arbejdsgrupper eller uformelle netværk, kan det anbefales at aftale, hvornår man skal mødes. Og at undersøge, om der er nogle, der skal være med, som ikke har kunnet deltage i mødet.

Innuttaasunik
ataatsimiisitsinerup ingerlannera

Afholdelse af borgermøde

PP 1: Innuttaasut ataatsimiinnerannut tikilluaritsi

1 Innuttaasut ataatsimiinnerannut tikilluaritsi

Ullumikkut makku eqqartussavagut:

- Meeqqatta inuunerissaarnissaat anguniarlugu qanoq-iliorsinnaavugut.
- Qanoq-iliorluta angajoqqaatut, sanilitut ikinngutitullu immitsinnut tapersorsinnaavugut.
- Maani najukkatsinni periarfissagut suuppat.
- Qanoq-iliorluta meeqqatsinnut avatangiisit pitsaasut toqqissisimanartullu pilersinnaavugut.

Anguniagaq

Kikkut tamarmik tikilluaqqusaasutut, toqqissisimasutut alapernaatsutullu misiginissaat, unnuullu ingerlannaanik paasisaqarnissaat.

Imaaliort

Tikilluaqqusigit naatsumillu oqaluttuaralugit:

- Innuttaasut ataatsimiinnissaannut kikkut isumassarsisuuppat.
- Kikkut aggersarneqarpat.
- Kikkut peqataappat.
- MANU sunaanersoq naatsumik oqaluttuariuk. Tak. immikkoortoq: MANU Sunaava.

Tulliullugu oqaluttuariuk tamatta kissaatigigippat meeqqatta inuunerissaarnissaat – angajoqqaajugutta, aanaa/aataakkuugutta ikinngutaaguttaluunniit, aamma unnuuk manna katersuussimasugut oqallisiginiarlugu, qanoq iliorluta meerartatsinnut inuuneq pitsaanersoq pilersinnaanerlugu. Taamaaliussaagut makku samminerisigut:

- Maanna inuunitta suut pitsaaqutigai, maanilu najukkatsinni suut meeqqanut pitsaasuuppat.
- Qanoq iliorluta ataatsimoorluta ataasiakkarluta meerartatta atugarissaarnissaat anguniarlugu anner-tunerusumik iliuuseqarsinnaanersugut.

Peqataasut qinnuigikkat nerriveqatitik ilasseqqullugit, peqataasut tamarmik aallaqqaataaniillu oqaaseqarsinnaaniassammata. Immaqa amerlanerit imminnut ilisarismareerput, kisianni pingaarnerpaavoq nuannisaqatigiinnermik pilersitsinissaq.

PP 1: Velkommen til borgermøde

1 Velkommen til borgermøde

I dag skal vi snakke om:

- Hvad vi kan gøre for at vores børn får et godt liv.
- Hvordan vi som forældre, naboer og venner kan støtte hinanden.
- Hvilke muligheder vi har her, hvor vi bor.
- Hvordan vi kan skabe et godt og trygt miljø for børn.

Mål

At alle føler sig velkomne, trygge og nysgerrige samt får et overblik over, hvad der skal ske i løbet af aftenen.

Sådan gør du

Du siger velkommen og fortæller kort om:

- Hvem er initiativtagerne til borgermødet.
- Hvem er indbudt.
- Hvem deltager.
- Fortæl kort om, hvad er MANU. Se afsnittet: Hvad er MANU.

Fortæl derefter, at vi alle ønsker et godt liv for alle børn, hvad enten vi er forældre, bedsteforældre naboer eller venner, og at vi i aften er samlet for at snakke om, hvordan vi kan skabe et bedre liv for vores børn. Det vil vi gøre ved at se på:

- Hvad der er godt ved det liv, vi lever i dag, og hvad der er godt for børn her, hvor vi bor.
- Hvordan vi sammen og hver for sig kan gøre mere for, at vores børn har det godt.

Bed deltagerne hilse på hinanden ved bordene, så alle får sagt noget fra start. De fleste kender måske hinanden i forvejen, men det vigtigste er at skabe en god stemning.

2 Sikunik aserorterut

Sungiusaatinnguaq siulleq maanna ingerlatissavarput

Oqaatigineqartut isumaqatigigukkit nikuigit.

Oqaatigineqartut isumaqatiginngikkukkit talitit paarlatsillugit issiaannarit.

Anguniagaq

Nuannisaqatigiinnermik pilersitsinissaq arriitsumillu unnuk manna sammisassatta persuarsuunngitsumik tikikkiartuarnissaa.

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkitt apequtiginartoq isumatigigaangamikku nikuittaqqullugit, isumaqatiginngikkunikulu talitik paarlatsillugit issiaannartaqqullugit. Meeqqat anginerit ataatsimiinnermut peqataagunik "Sikunik aserorterut" aammattaq peqataaffigisinaavaat.

Sikunik aserorterut - Sungiusaatinnguaq

1. Maani illoqarfimmi/nunaqarfimmi najugaqartunik aanaa/aataakkoqarpit?
2. Isumaqarpit meeqqat aanaa/aataakku ilinniartiginnaagaat?
3. Meeraagavit illup iluaniinnissat nuannarineruviuk?
4. Meeraagavit silami pinnguarnissaq nuannarineruviuk?
5. Meeqqat amerlasuut peqatigalugit pinnguarnissaq nuannarineruviuk?
6. Meeraagavit meeqqat ikinnerusut pinnguaqatiginissat nuannarineruviuk?
7. Isumaqarpit meeqqat mamakujuttutorpallaartut?
8. Isumaqarpit meeqqat amerlanerit peqqinnartunik inuussutissarisartaartunillu nerisartut?
9. Meeqqat alligunik hash-itortalernissat ernummatigiviuk?
10. Meeqqat alligunik imigassartorpallaalernissat ernummatigiviuk?
11. Meeqqat illoqarfimmit/nunaqarfimmit maangaanneersut pitsaasumik inuuneqarnissat takorloorpiuk?
12. Illoqarfimmi/nunaqarfimmi maani meeqqat peroriartorluarnissaannut peqataajumavit?

2 Isbryderen

Nu skal vi i gang med en lille første øvelse

Rejs dig op, hvis du er enig i det, der bliver sagt.

Bliv siddende med armene over kors, hvis du er uenig i det, der bliver sagt.

Mål

At skabe en god stemning og langsomt bevæge os ind på aftenens tema på en uhøjtidelig måde.

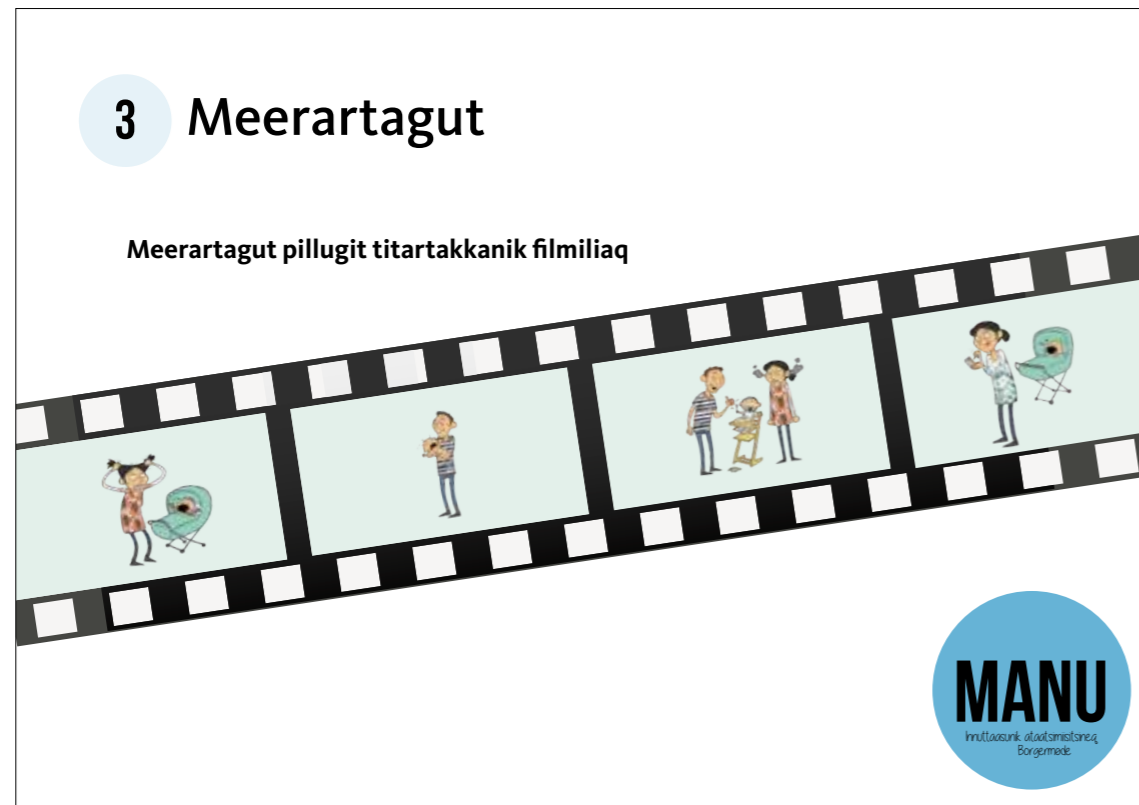
Sådan gør du

Du beder deltagerne om at rejse sig, hvis de er enige i spørgsmålet, og lægge armene over kors, hvis de er uenige i spørgsmålet. Deltager der store børn i mødet, kan de også deltage i Isbryderen.

Isbryderen - En lille øvelse

1. Har du bedsteforældre, der bor her i byen/bygden?
2. Mener du, at børnene kan lære noget af bedsteforældrene?
3. Kunne du bedst lide at være indendørs som barn?
4. Kunne du bedst lide at lege udendørs som barn?
5. Kunne du bedst lide at lege i store børnegrupper?
6. Nød du som barn mest at lege i en mindre børnegruppe?
7. Synes du, at børnene får for meget slik?
8. Mener du, at de fleste børn får en sund og nærende kost?
9. Er du nervøs for, at børnene begynder at ryge hash, når de bliver større?
10. Er du nervøs for, at børnene begynder at drikke for meget, når de bliver større?
11. Drømmer du om, at alle børn fra denne by/bygd får et godt liv?
12. Vil du være med til gøre noget for at give børnene fra denne by/bygd en god opvækst?

PP 3: Meerartagut – filmi

Anguniagaq

Meeqqat inuunerisa nuannersumik isumassarsissutaasumillu isiginiarnissaat, alapernaalersilluta oqallinermillu kinguneqartumik.

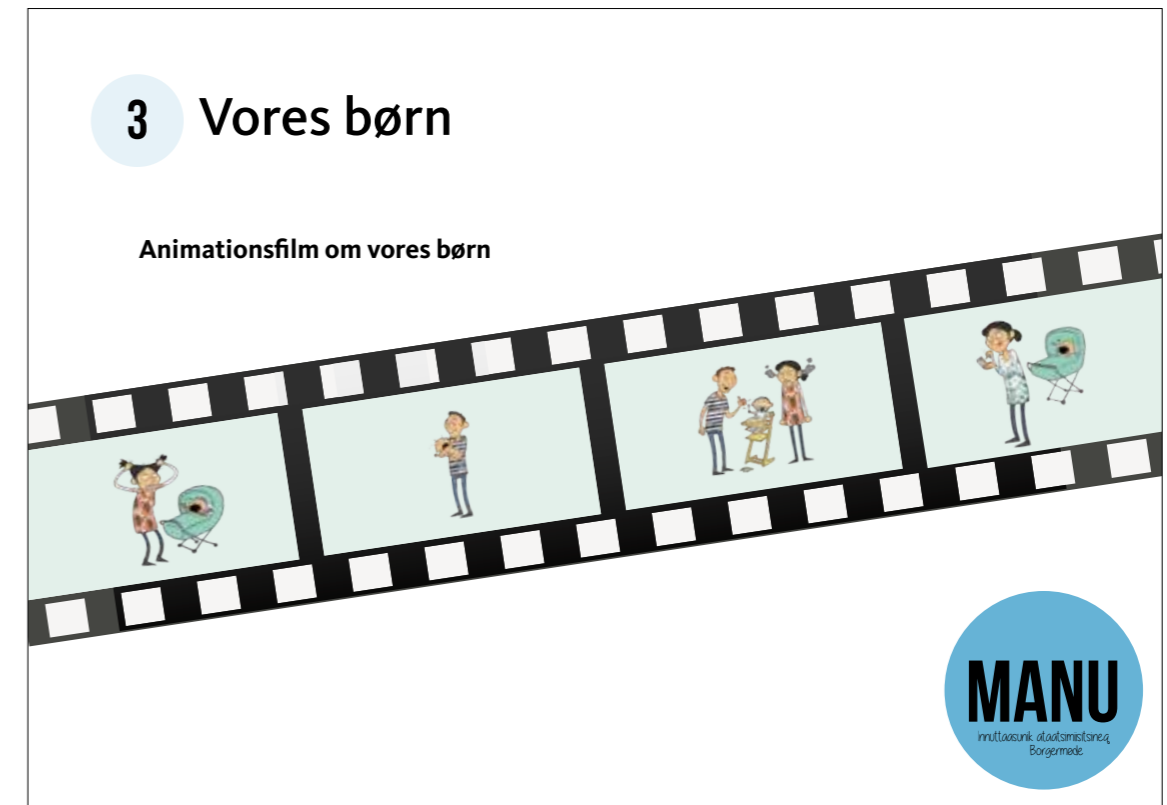
Imaaliorit

Filmi takutiguk, apeqqtigalugulu tassunga atasumik apeqqtissaqartoqarnersoq.

Oqaluttuariuk filmi tassaasoq unnuk manna sammisassatsinnut aallarnisaataasoq.

Filmip takutinissaa ajornarpat PP 3 qaangiinnassavat.

PP 3: Vores børn – film

Mål

At sætte fokus på børns liv i Grønland på en sjov og inspirerende måde, der pirrer vores nysgerrighed og vækker til diskussion.

Sådan gør du

Du viser filmen og spørger, om der er nogle, der har nogle umiddelbare kommentarer.

Fortæl, at det var en lille opstart til de emner, vi skal tale om i aften.

Hvis det ikke er muligt at vise film, springer du PP 3 over.

PP 4: Meeraaninni kikkut ilinnut immikkut pingaaruteqarpat?

4 Meeraaninni kikkut ilinnut immikkut pingaaruteqarpat?

- Meeraaninni kikkut ilinnut immikkut pingaaruteqarpat?
- Tamanna qanoq misigisarpiuk?
- Suut taakkunannga pingaaruteqalersitsisuunerat ilaatillugu oqalligisiuk
 - o Qanoq iliortaramik?
 - o Tamanna ilinnut qanoq sunniuteqarpa?

Anguniagaq

Inuit ataasiakkaat meeqqanut annertuumik pingaaruteqarsinnaanerisa ersersinnissaa, tassuunakkut ta-kutikkumallugu iliuuseqarnek iluaqutaasinnaasoq – aamma inuttut ataasiakkaatut.

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkat apeqqutit siulliit marluk siulliullugit eqqarsaatigeqqullugit, tamatumalu kingorna apeqqut seqersitamittoq kingulleq ataatsimoorlutik oqallisigeqqullugu.

Meeqqanik angisuunik peqataasoqarpat, eqqarsaatigisinnaavaat mikinerugallaramik kina imminnut im-mikkut ittumik pingaaruteqarsimanersoq.

Peqataasut qinnuigikkat ataatsimoornermi, suut pitsaasuullutillu kinguneqarluarsimanerini assersuusi-oqqullugit.

PP 4: Hvem havde særlig betydning for dig som barn?

4 Hvem havde særlig betydning for dig som barn?

- Hvem betød særlig meget for dig, da du var barn?
- Hvordan oplevede du det?
- Tal med de andre om, hvad der gjorde dem så betydningsfulde.
 - o Hvad var det, de gjorde?
 - o Hvad var det, det gjorde ved dig?

Mål

At synliggøre, at enkeltpersoner kan have stor betydning for børn, og derigennem vise, at det kan nytte at gøre noget – også som enkeltperson.

Sådan gør du

Bed deltagerne om først at overveje de to første spørgsmål, og bed dem om derefter at tale sammen om det sidste spørgsmål, som står på Power Pointen.

Er der ældre børn til stede, kan de overveje, hvem der havde særlig betydning for dem, da de var yngre.

Bed deltagerne komme med eksempler i plenum på, hvad der var godt og gjorde en positiv forskel.

5 Takorluukkagut

- Meerartatta qanoq inuuneqarnissaat takorloorpiuk?
- Takorluukkat sulluunniit saqqummiunneqarsinnaapput.

Anguniagaq

Takorluukkatta oqaluttuarinissaat. Meeqqagut pillugit takorluugaqarsinnaanitta ilaanneeriarluni paqumigineqartarnerata kipitinnissaa.

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkitt minutsini marlunni eqqarsaatigeqqullugu illoqarfimmi/nunaqarfimmi meeqqat pillugit qanoq takorluugaqarnerlutik, tamatumalu kingorna tulleriarlutik naatsumik oqaluttuareqqullugu qanoq takorluugaqarnerlutik.

Peqataasut qinnuigisinnaavatit takorluukkatik pappialarsuarmut allallugit iikkamut nivingaqqullugit.

5 Vores drømme

- Hvilke liv drømmer du om vores børn skal have mulighed for at leve?
- Alle slags drømme er velkomne.

Mål

At fortælle om vores drømme. At bryde det tabu, der nogle gange er for, hvad vi drømmer om for vores børn.

Sådan gør du

Bed deltagerne bruge to minutter til at tænke på, hvad de drømmer om for byens/bygdens børn, og bed dem derefter tage en runde, hvor de kort fortæller om deres drømme.

Bed eventuelt deltagerne om at skrive deres drømme på et stort papir, som kan hænges op på væggen.

6 Meerartatsinnut inuuneq pitsaasoq

Oqallisigisigit:

- Meeqqasi sumi iluarusullutik inuusarpat?
- Iluarusuffimmini susarpat?
- Sooq tassaniinnertik nuannarisarpat?

Anguniagaq

Meeqqat inuunerisa pitsaasortaat aamma illoqarfitsinni/nunaqarfitsinni peroriartornerup pitsaasortai tamanit takuneqarsinnaassasut, aamma sumiiffiit ilaanni meeqqat peroriartornerinit oqaluttuat nuanninngitsut illua-tungilernissaat.

Imaaliarit

Peqataasut qinnuigikkitt Power Pointimi apeqqutit oqallisigeqqullugit, aamma illoqarfiup/nunaqarfiup assinga titartaqqullugu tassanilu meeqqat pinnguarfigisartagaat nuannisarfigilluartagaallu nalunaaqutseqqullugit. Assersuutigalugu pinnguartarfik sisorartarfilluunniit nuannerineqarluartoq.

Pappiaqqat allaatillu piareersimanissaat eqqaamajuk. Nunap assinga naqeriigaq atorsinnaavat.

Peqataasut suleqatigiinnut assigiinngitsunut agguanneqarsinnaapput. Soorlu angajoqqaat, aana/aata-akkut peqataasullu allat tamarmik immikkut suleqatigiissinnaapput, imaluunniit peqataasut agguassinnaavattit anaananut, ataatanut il.il.

6 Et godt liv for vores børn

Snak om:

- Hvor trives jeres børn godt?
- Hvad laver de der, hvor de trives godt?
- Hvorfor er de glade for at være der?

Mål

At alle kan se de gode sider i børnenes liv og det gode ved at vokse op i vores by eller bygd, og at være en modvægt til de mange negative fortællinger, der er om børns opvækst nogle steder.

Sådan gør du

Bed deltagerne tale om spørgsmålene på Power Pointen og tegn et kort over byen eller bygden med angivelse af de steder, hvor børn leger og trives særlig godt. Eksempelvis en særlig god legeplads eller en sjov kælkebakke.

Husk at have papir og tusser klar. Du kan eventuelt bruge et fortrykt kort.

Deltagerne kan eventuelt opdeles i forskellige grupper. Fx kan forældre, bedsteforældre og andre deltage være i hver sin gruppe, eller du kan dele deltagerne op i grupper med mødre og fædre osv.

7 Suut meerartatsinnut pitsaanngillat?

- Meerartatta misigisariaqanngikkaluakkatik suut misigisarpaat?
- Illersorumallugit qanoq-iliorsinnaavugut?
- Meeratagut pillugit takorluukkagut piviusunngussappata suut allanngortittariaqarpat?

Anguniagaq

Meeqqat nalaattagaasa pinngitsoorniartariaqartut ilisimaarineqarlualernissaat oqaluttuarineqarnissaallu, aamma meeqqat illersorniarlugit iliuuseqarsinnaanitta ersarissarnissaa.

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkitt apeqqutit oqallisigeqqullugit.

Aamma peqataasut qinnuigisinnaavatit meeqqat misigisariaqanngisaat titartaqqullugit. Titartakkat ataatsimooqatigiinnermi annikitsumik oqaaseqaateqarfigineqarsinnaapput. Pappiaqqat allaatillu piareeqqanissaat eqqaamajuk.

7 Hvad er ikke godt for vores børn?

- Hvad kommer nogle af vores børn ud for, som de helst ikke skulle opleve?
- Hvad kan vi gøre for at beskytte dem?
- Hvad skal ændres for, at vores drømme for vores børn kan blive til virkelighed?

Mål

At blive bevidst om og fortælle om det, børn udsættes for, og som helst bør undgås, og synliggøre, at vi kan gøre noget for at beskytte dem.

Sådan gør du

Bed deltagerne tale om spørgsmålene.

Bed eventuelt deltagerne om at tegne eksempler på det, som børn helst ikke skal opleve. Tegningerne kan så få nogle få kommentarer med ved en fremlæggelse i plenum. Husk at have papir og tusser klar.

PP 8: Unikaallanneq

Anguniagaq

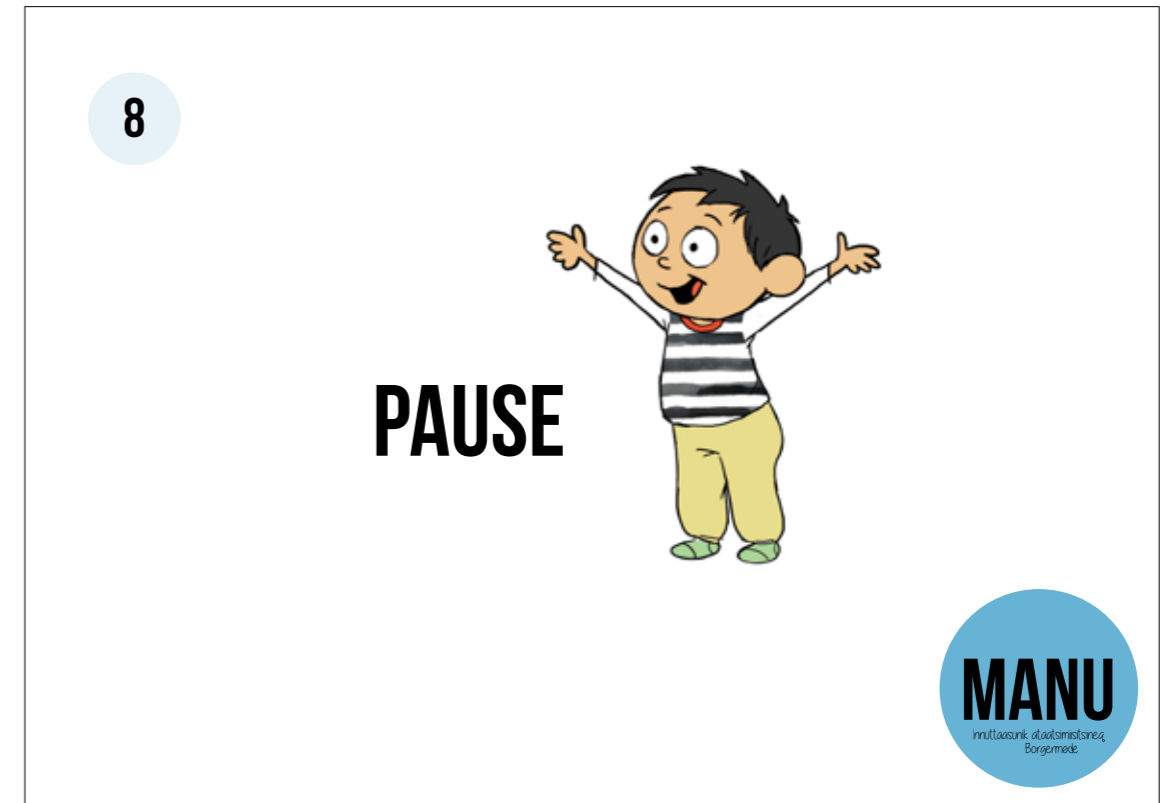
Kaffisornissaq, tiitornissaq allanilluunniit sutugassaqaalarnissaq, kiisalu issiaqatit oqaloqatiginissaat periarfissaqarpoq.

Imaaliorit

Oqaluttuariuk unikaallanneq qanoq sivistigissanersoq, qaqugulu peqataasut utereersimassanersut. Unikaallanneq annerpaamik minutsinik 15-inik sivistussuseqartariaqarpoq.

Unikaallanneq iluatsillugu peqataasut issianeri allanngortissinnaavatit, allanik suleqateqartussanngorlugit. Peqataasut arlalitsigut ilaqutariikkaarlutik ilisarimalluakkatilluunniit peqatigalugit issaasarput. Assersuutigalugu agguataarsinnaavatit anaananut, ataatanut, aanaa/ataakkunnut allanullu.

PP 8: Pause

Mål

Mulighed for at få vand, kaffe, te og lidt let at spise - og at tale kort med andre end dem, man sidder sammen med.

Sådan gør du

Du fortæller hvor lang tid pausen varer, og hvornår deltagerne skal være tilbage. Pausen bør være på maksimalt 15 minutter.

I forbindelse med pausen kan du eventuelt bryde op i den måde, deltagerne sidder sammen på, så de kommer til at danne grupper med nogle andre. Deltagerne vil ofte sætte sig familievis eller sammen med dem, de kender bedst. Du kan fx dele dem op i mødre, fædre, bedsteforældre og andre.

9.1 Qanoq-iliussavit?

Meeraq suli inunngunngitsoq

60-iliilluni inuussiortumut katersortarfimmi qaaqusaavutit. Nipilersortoqarpoq nuannattoqarlunilu. Ikinngutivit ernutaat aappanilu nalliuttorsioqataajartorlutik tikissimapput. Ernutaat taanna naartuvoq erningajalerlunilu. Illaqattaarpoq aappanilu qiteqatigisarlugu, asannippaseqalutik. Malugivat ernutaq taanna imigassartortoq. Unnuup ingerlanerani aalakoorneruleriartuinnarpoq.

9.1 Hvad vil du gøre?

Det ufødte barn

Du er til en stor 60-årsfødselsdagsfest i forsamlingshuset. Der er musik og god stemning. Dine venners barnebarn er kommet hjem for at deltage i festlighederne sammen med sin kæreste. Barnebarnet er gravid og langt henne i graviditeten. Hun griner og danser med sin kæreste, de ser meget forelskede ud. Du lægger mærke til, at barnebarnet drikker alkohol. Som aftenen skrider frem, bliver hun mere og mere beruset.

9.2 Qanoq-iliussavit?

Ilaqtariinnguit

Kikkut tamarmik nalunngilaat ilaqtariit aqquserngup isuani najugallit ajornartorsiorlut. Ilaqtariit pingasunik meerartaqarput, inoorlaaq, marlunnik ukiulik sisamanillu ukiulik. Sanilivit oqaluttuaraa illuanniit nilliarpaluk qatanngutimi tusarsimagaa. Isumaqarputit meeqqat ipertusut, nukappiarlu sisamanik ukiulik unnukkut kisimiilluni aniikulavoq.

9.2 Hvad vil du gøre?

Den lille familie

Alle ved, at familien for enden af vejen har det svært. Familien har tre børn, et nyfødt barn, et på to år og et på 4 år. Din nabo fortæller dig, at hendes søster har hørt råben fra huset. Du synes børnene ser beskidte ud, og drengen på 4 år går ofte rundt udenfor alene om aftenen.

PP 9: Qanoq-iliussavit?

9.3 Qanoq-iliussavit?

Nukappiaqqat inuusuttut

Marlungornikkut unnuppoq, ikinngutinnilu pulaarsinnarlutit angerlarputit. Aqquserngup teqqeqquaniipput nukappissat inuusuttut pingasut nipituumillu illarlutik. Qanilligakkit takuat hashimik pujortaattut. Eqqarsaatigivat nukappiaqqat ilaat suleqativit ernerineraa, nalornillutilli apimmat nukappiaqqallu nasaqarmata.

9.4 Qanoq-iliussavit?

Illuit panii

Illut (arnaq) paneqarpoq 9-nik 11-nillu ukiulinnik, taakkualu inissiami mikisumi kisimeeqatigai. Piffissami kingulliunerusumi niviarsiaqqat aliasuttutut pissusilersortalersimapput, maanngaannaq isigisalerlutik. Ernummatigivat illut imerpallaalersimanersoq, imminut ilaqtannilu naammattumik paarinagit. Akissarsiffiup nalaani ikinnguterpassuani iniminnut qaaqqusarpai. Qanittukkut aappartaarnikuuvoq, angutllu taanna nalunngilluarpat, kisiannili nuanninngitsut pillugit. Ullut ilaanni inaat aqqusaarakku tunniussiniarlutit, takuat illuit pania 11-nik ukiulik aappartaajusumit sarliarneqartoq. Eqqsimavaa attuualaarlugulu. Qiviaannarlugu isumaqarputit qanippallaaraa. Eqqumiiginarpoq.

Anguniagaq

Peqataasut pissutsit ilungersunartut pillugit oqaloqatigiinnissaat, pissutsillu pitsanngorsarnissaannut peqataasinnaanerminnik paasinninnissaat.

Imaaliorit

Oqaluttuariuk peqataasunut naapertuunnerpaatut isigisat toqqaruk (PP-ip 9.1, 9.2, 9.3 amma 9.4). Oqalutuat arlallit atoriarukkit siuumoortumik kopeereersimassavatit peqataasunut agguaanneqarsinnaanngorlugit – aamma peqataasut suleqatigiikkaanut agguaatissavatit, tamarmik immikkut oqaluttuaq ataaseq sammisinnaaniassammassuk. Taamaangippat piffissaarutissaasi.

Oqallisigisiuk qanoq-iliorusi meeqqat ikiorsinnaanerlugit.

Naatsumik oqallisigisiuk arlaatigut pinaveersaagassatut siunnersuutissaqarnerlusi.

PP 9: Hvad vil du gøre?

9.3 Hvad vil du gøre?

De unge drenge

Det er sent tirsdag aften, og du er på vej hjem fra et besøg hos nogle venner. Henne på hjørnet står tre unge drenge og griner højlydt. Da du kommer tættere på, kan du se, at de ryger hash. Du overvejer om, den ene af drengene er din kollegas søn, men er i tvivl da det sner, og de har deres hætter oppe.

9.4 Hvad vil du gøre?

Kusinens døtre

Din kusine har to døtre på 9 og 11 år, som hun bor alene med i en lille lejlighed. Pigerne er i den senere tid begyndt at se triste og tomme ud i blikket. Du er bekymret for, at din kusine drikker for meget alkohol og ikke passer godt nok på sig selv og familien. Omkring lønningssdag inviterer hun ofte en masse venner med hjem i lejligheden. For nyligt har hun fået en ny kæreste, en mand som du udmærket kender, men ikke for noget godt. En dag, du kommer forbi lejligheden for at aflevere noget, bemærker du, at din kusines ældste datter på 11 år sidder på skødet af den nye kæreste. Han holder om hende og nusser hende. Du synes umiddelbart, han går for tæt på. Det virker mærkeligt.

Mål

At deltagerne taler om et svært emne og kommer frem til, at de kan bidrage til at bedre situationen.

Sådan gør du

Vælg den eller de fortællinger du mener er mest relevante for deltagerne (PP 9.1, 9.2, 9.3 og 9.4). Bruger du flere fortællinger kræver det, at du på forhånd har fotokopieret dem, så de kan deles ud til deltagerne - og at deltagerne deles op i grupper, så de drøfter hver sin fortælling. Ellers er der for lidt tid.

Drøft hvordan I kan hjælpe børnene.

Drøft kort, om der er noget I vil fraråde, at man gør.

10 Ikiorsiineq imaluunniit akuliunneq?

- Allat iliuusaat qaqugukkut ikiorsiissutitut misigisarpigit?
- Allat iliuusaat qaqugukkut akuliunnertut innarliinertulluunniit misigisarpigit?

Anguniagaq

Ersersissallugu ammasumillu oqallisigissallugu qaqugukkut ikiorsiinissaq isumassarsiatialaasarnersoq, tassuunakkut meeqqap inersimasup iliuuseqarnissaanik pisariaqartitsilernerani akuliunnissaq ajornanngin-neroqqullugu.

Imaaliort

Apeqqutit peqataasunut oqallisigitikit.

Ataatsimoorluni eqikkaanermi peqataasut isumaqatigiiffigisaat tamarmik pappialarsuarmut allattorneqas-sapput. Tulliullugu allattuiffissiamut atortunut ukununnga ilaasumut allanneqarsinnaapput, nivinngaavin-nullu assigisaannullu nivinngarneqarlutik.

10 Hjælp eller indblanding?

- Hvornår oplever du det, andre gør, som en hjælp?
- Hvornår oplever du det, andre gør, som en indblanding eller et overgreb?

Mål

At synliggøre og at tale åbent om, hvornår en hjælp er en god ide, så det er lettere at blande sig, når et barn har brug for, at en voksen tager affære.

Sådan gør du

Bed deltagerne om at diskutere spørgsmålene.

Spørg efter vigtige pointer og kommentarer i plenum.

11 Akisussaaffik ataatsimoorussarput

Illoqarfitsinni nunaqarfitsinniluunniit meeqqat tamatta akisussaaffigivagut

- Illit inoqatitut, ilaqtutatut, ilisarimasatut, sulisutut suna akisussaaffigiviuk?
- Angajoqqaat suna akisussaaffigaat?
- Meeqqat suna akisussaaffigaat?

Anguniagaq

Meeqqat toqqissisimanissaannut ineriartorluarnissaannullu kikkut tamarmik akisussaaffeqarnerisa ilisimaarilluarneqalernissaa, aamma ilisimaarilluarneqalernissaa akisussaaffigisassat assigiinngitsuusinnaerat.

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkut oqallisigeqqullugu inuit assigiinngitsut suut akisussaaffiginaat, qanorlu iliorlutik akisussaaffisik tigusunnaeraat.

11 Vores fælles ansvar

Alle har et ansvar for børnene i vores by eller bygd

- Hvad er dit ansvar som medmenneske, familie, bekendt, fagperson?
- Hvad er forældrenes ansvar?
- Hvad er børnene ansvarlige for?

Mål

At alle bliver bevidst om, at alle har et ansvar for, at børnene trives og udvikler sig godt, samt at blive bevidst om, at det kan være forskelligt, hvad man er ansvarlig for.

Sådan gør du

Bed deltagerne tale om, hvad de forskellige er ansvarlige for, og hvordan de kan påtage sig deres ansvar.

12 Alloriarneq tulleq

Namineq qanoq iliorsinnaavunga?

- Meerartagut pitsaasumik inuuneqassappata, uanga namineq qanoq-iliorsinnaavunga?
- Kia ikiorsinnaassavaanga? Taakku qanoq-iliorsinnaappat?
- Kimit ikiorneqarnissara kissaatiginngilara? Suna iliuuserissanngikkaat kissatigiviuk?

Ataatsimoorluta qanoq-iliorsinnaavugut?

- Meerartagut pitsaanerusumik inuuneqalersikkumallugit qanoq suleqatigiissinnaavugut?
- Suut iliuuseriniarlugit isumaqatigiissutigivagut?
- Suut ikorfartuutaasinnaappat?

Anguniagaq

Peqataasut eqqarsaatigissagaat, tamarmik immikkut sunik tunniussaqaarsinnaanerlutik aamma najukkami inuiaqatigiit nukissaasa meeqqanut iluaqutaasumik atorluarnissaat..

Imaaliorit

Peqataasut qinnuigikkitt minutsit marlussuit atorlugit eqqarsaatigeqqullugu, tulliullugu alloriarnissartik sunaassanersoq. Namminneq qanoq-iliorsinnaanertik oqallisigereerpasuk, peqataasut qinnuigikkitt ataatsimoorlutik qanoq-iliorsinnaanertik oqallisigeqqullugu.

Ataatsimoorluni eqikkaanertaqanngikkaluarpoq, kisianni apeqqutigisinnaavat, arlaat eqqarsaatiminik saqqummeerusunnersoq.

Peqataasut isumaqatigiiffigisaat tamarmik flipoverimut allanneqassapput. Tamatuma kingorna allagar-tamut isumaqatigiissusiorfiusumut allanneqarsinnaapput – taanna MANU-mi atorussanut ilaavoq. Peqataasut kissaatigissappasuk isumaqatigiissutit allagartaat aamma atsiorfissaqarpoq.

Allagartaq assilillugu (kopeerlugu) nivinngaavinnut assigisaannullu ataatsimiinnerup kingorna nivinngarneqarsinnaavoq.

12 Det næste skridt

Hvad kan jeg selv gøre?

- Hvad kan jeg selv gøre for, at vores børn får et godt liv?
- Hvem kan eventuelt hjælpe mig? Hvad kan de gøre?
- Hvem ønsker jeg ikke skal hjælpe mig? Hvad er det, de helst ikke skal gøre?

Hvad kan vi gøre sammen?

- Hvordan kan vi samarbejde om at give vores børn et bedre liv?
- Hvad er vi enige om at gøre?
- Hvem kan hjælpe os?

Mål

At alle overvejer, hvad de hver især kan bidrage med, samt at finde og sætte lokalsamfundets ressourcer i spil til gavn for børnene.

Sådan gør du

Bed deltagerne bruge et par minutter på at tænke over, hvad der er det næste, skridt de selv kan tage. Når de har drøftet, hvad de selv kan gøre, beder du deltagerne drøfte hvad de kan gøre sammen.

Der er ikke en egentlig fælles opsamling, men du kan spørge, om der er nogle, der vil dele deres tanker.

Alt det deltagerne er enige om at gøre, skrives på flipover. Det kan derefter skrives ind i aftale-plakaten, som følger med dette MANU materiale. Hvis deltagerne ønsker det, er der også plads til underskrifter på aftale-plakaten.

Plakaten kan kopieres og sættes op på opslagstavler og lignende steder efter mødet.

PP 13: Innuttaasut ataatsimiinnerat pillugu eqqarsaatit

13 Innuttaasut ataatsimiinnerat pillugu eqqarsaatit

Anguniagaq

Peqataasut periarfissinneqarnissaat innuttaasunik ataatsimiisitsinermut peqataanertik pillugu isummaminnik oqaluttuarnissamut. Ataatsimoortumik qitiutitaqarluni naggasiinissaq.

Imaaliorit

Apequtigiuq peqataasut akornanni isummaminnik tamanut saqqummeerusuttoqarnersoq.

PP 13: Tanker om borgermødet

13 Tanker om borgermødet

Mål

At give deltagerne lejlighed til at fortælle om, hvordan det var at deltage i borgermødet. At afslutte med et fælles fokus.

Sådan gør du

Spørg om der er nogle, der har nogle tanker, de vil dele med de andre.

PP 14: Inuulluaritsi qujanarlu ullumimut

14

Inuulluaritsi
qujanarlu ullumimut

Anguniagaq

Peqataasut tamarmik innuttaasunik ataatsimiisitsineq qimassagaat isumalluarlutik, aamma meerartatsinut imminnullu iliuuseqarnissamut sapiissuseqarlutik.

Imaaliorit

Innuttaasunik ataatsimiisitsinerup piviusunngortinnissaanut ikiuussimasut tamaasa qujaffigikkitt, ornigusimasullu tamaasa qujaffigalugit.

Inuulluaqqusigit qujallutillu.

PP 14: Farvel og tak for i dag

14

Farvel og
tak for i dag

Mål

At alle går fra borgermødet med en optimistisk stemning og har mod på at gøre noget for vores børn og hinanden.

Sådan gør du

Sig tak til alle dem, der har hjulpet med at få dette borgermøde i gang, og tak til alle jer, der kom.

Sig farvel og tak for i dag.